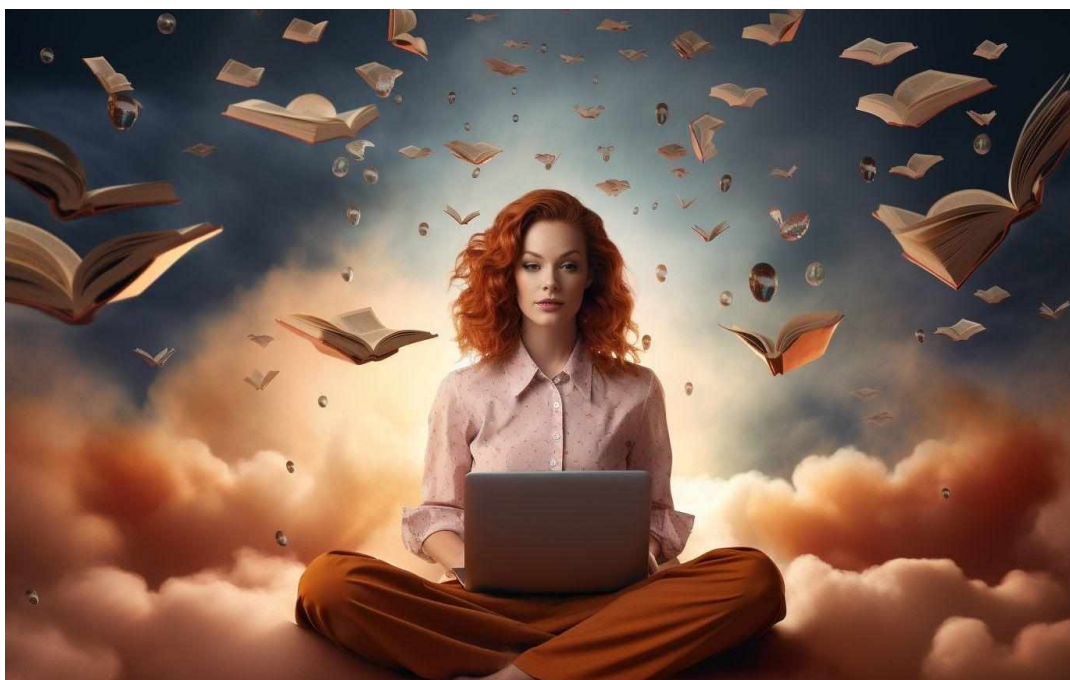

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛІ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ АЙДИН (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КАСТАМОНУ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАРСОВІЯ» (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК (ЛОМЖА, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2025

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 09 жовтня 2025 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, М.М. Корман, Т. В. Магера, Н.Б. Стрийвус, З.П. Шарлович. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2025. 458 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 09 жовтня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №6 від 31.10.2025 р.)*

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

Тимчук О. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	387
Тимчук С. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	391
Трубавіна І.М., Калгушкін Ю.Л. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОНОВЛЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В АСПЕКТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ВОЄННИЙ СТАН.....	395
Трубавіна І.М., Острєцов В.В., Редько С.О., Лисенко М.М. ДО ПИТАННЯ ПРО ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ТА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ В СТРУКТУРІ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	397
Трубавіна І.М., Помазановський А.О., Пірлік К.А. ЗАСТОСУВАННЯ КОНФЛІКТНО ЧУТЛИВОГО ПІДХОДУ В РОБОТІ ОСВІТЯН.....	399
Ушаков А. В. КОМУНІКАТИВНІ ВМІННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК ПРЕДМЕТНИЙ ЗМІСТ ЇХНЬОЇ ПІДГОТОВКИ.....	401
Hanife Erdogan Yasarsoy TÜRKİYE’DEKİ OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİNE GENEL BAKIŞ.....	404
Царик О. М. DIGITAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS: GERMAN EXPERIENCE AND OPPORTUNITIES FOR IMPLEMENTATION IN UKRAINE.....	407
Цибульський Н. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ЇХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	410
Чарторинська Л.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	411
Чекригіна Г. ІННОВАЦІЇ – ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	414
Чорна М.І. СУПЕРВІЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ УЧИТЕЛІВ (ВИКЛАДАЧІВ), ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА / ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ» В ОСВІТНІХ ОСЕРЕДКАХ.....	417

загострення конфлікту. Тобто прогностична функція вчителя тут максимально повинна проявлятися щодо передбачення наслідків конфлікту і їх запобігання.

2. Програма «Conflict Sensitivity Consortium» – розробив консорціум організацій, включаючи International Alert, CARE International, Oxfam. Це найбільші недержавні міжнародні організації з гуманітарною місією, які сьогодні працюють широко в Україні, надаючи допомогу населенню. Наприклад, CARE International має проект в кількох регіонах, в т.ч. в Харківській області як зоні бойових дій і модливих бойових дій, щодо протидії ГЗН серед ромів, які є певною мірою стигматизованими в суспільстві, але вони такі ж ВПО, люди, які втратили майно, проживають в місцях тимчасового перебування, де є побутові конфлікти і скупченість, що в цілому сприяє погіршенню сімейних стосунків і стосунків з оточенням.

3. Міжнародні керівництва з конфліктно-чутливої практики, такі як «Conflict-Sensitive Approaches to Development, Humanitarian Assistance and Peacebuilding» (2004), розроблені різними агентствами. Проект «Діалог» від ЄС передбачає створення карти соціальних конфліктів, їх аналіз, показ шляхів вирішення і документування за відкритими джерелами.

Таким чином, конфліктно-чутливий підхід – це колективна розробка міжнародних експертів та організацій, а не ідея одного автора.

Висновки і перспективи дослідження. Ключовим для освітян є те, що їм важливо враховувати контекст конфлікту, аналізувати його причини та уникати дій, які можуть його поглибити. Також важливо вміти вести діалог в конфлікті для його гальмування та вирішення, що не було ще предметом вивчення педагогічної майстерності. Це означає вдосконалення на основі конфлікт чутливого підходу комунікативних і прогностичних умінь і педагогічної техніки. Перспективами подальших досліджень \ впровадження цього підходу в програми підвищення кваліфікації освітян в війну.

Ушаков А. В.

аспірант кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
andjoy1177@gmail.com

КОМУНІКАТИВНІ ВМІННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК ПРЕДМЕТНИЙ ЗМІСТ ЇХНЬОЇ ПІДГОТОВКИ

У професійній підготовці фахівців соціальної сфери виділяють два напрями. Один з них передбачає розвиток професійної компетентності, тобто обізнаності в галузі змісту, теорії, методів і засобів професійної діяльності (С. Ілініч, О. Сорока, С. Товщик). Інший – особистісне становлення, формування внутрішньої готовності до освоєння даної професії, реалізації себе в ній (О. Ігнатович, Т. Надвинична, І. Размолодчикова).

Зі сказаного вище зрозуміло, що кожна професійна діяльність вимагає від майбутнього фахівця соціальної сфери певного набору особистісних якостей і

здібностей, умінь, і не останнє місце серед них відводиться розвитку міжособистісної комунікації. У структурі названих якостей окремі з них під впливом специфіки професійної діяльності починають виступати як професійно важливі та значущі.

Варто враховувати той факт, що «в освітньому контексті комунікація відбувається на різних рівнях і включає різноманітні комунікаційні канали, що сприяє побудові довірливих відносин, підтримці здобувачів освіти в їх навчанні та розвитку емоційно-сприятливого освітнього середовища» [1, с. 63].

О. Карпенко виділяє комплекс умінь соціального працівника, що складають основу його компетентності, а саме: «комунікабельність; уміння захищати права клієнтів; уміння оцінювати і планувати соціальну ситуацію; уміння включатись у ситуацію і допомагати клієнту вийти з кризового стану; уміння працювати в команді; бажання підвищувати професійну компетентність» [4, с. 2]. Дослідниця виокремила професійні функції, які повинен реалізувати у своїй роботі соціальний працівник, серед переліку яких (діагностична, прогностична, організаційна, посередницька, попереджувально-профілактична тощо) особливе місце належить комунікативній. На переконання О. Карпенко, «комунікативна функція забезпечує налагодження взаємодії особистості, соціальної групи, які виступають клієнтами державних і недержавних організацій, волонтерів, спонсорів, соціальних партнерів» [4, с. 3].

Підтримуємо О. Канюк у тому, що в «процесі спілкування соціальний працівник покликаний створювати відповідну комунікативну обстановку, яка б стимулювала мовленнєву активність клієнта. Важливо не вишукувати помилки чи неточності у висловлюваннях клієнта, а виражати дійсний інтерес до обміну інформацією, підкреслювати достоїнства, не наполягати на негайних відповідях, дати можливість подумати, не перебивати» [3, с. 257].

Нам імпонує визначення комунікативних умінь, запропоноване А. Зінорук. Так, «у вузькому значенні під комунікативними уміннями він розуміє надбудову над комплексом комунікативних навичок, що набувається особистістю в процесі вдосконалення власних комунікаційних практик на принципах гнучкої адаптації та підвищення їх продуктивності й ефективності. У більш широкому розумінні комунікативні уміння можуть застосовуватись як синонім комунікативної компетентності» [2, с. 199].

На нашу думку, майбутній соціальний працівник має володіти такими професійно важливими якостями, як-от: товариськістю, контактністю, динамічністю і гнучкістю поведінки, емоційною стриманістю і терпимістю, високим рівнем загальної культури поведінки, професійним тактом, вмінням тримати свою лінію поведінки, вмінням спільно аналізувати ситуацію труднощів, мати знання основ конфліктології.

Розглядаючи комунікацію, автори (В. Кривенко, Б. Сковронський, Н. Уманець) виділяють низку особливостей міжособистісної комунікації. Одним із основних аспектів міжособистісної комунікації є комунікативна компетентність, яку розглядають, як систему внутрішніх ресурсів, необхідних

для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

До не менш важливих аспектів міжособистісної комунікації можна віднести товариськість, контактність, ініціативність, комунікативно-мовленнєву активність. Товариськість належить до числа найбільш загальних і первинних рис характеру. Означена риса характеру значною мірою пов'язана з типом вищої нервової діяльності людини, її темпераментом. Це одна з комунікативних рис особистості, до яких слід віднести й інші риси: контактність, дотримання соціальних норм у взаємодії, ініціативність тощо.

У товариськості виражається потреба людини в інших людях і контактах з ними, прагнення до цих контактів. Їх інтенсивність і легкість, а також схильність людини до дружньої поведінки в ситуації спілкування і встановлення приятельських відносин, вміння не губитися в момент спілкування, прагнення взяти на себе ініціативу в контакті характерні для людей, здатних взяти на себе роль лідера в групі. Ця риса характеру передбачає наявність комунікативних навичок, що забезпечують легкість спілкування і полегшують партнеру контакт: вміння слухати, висловлюватися доречно, підтримувати бесіду і змінювати тему, знайомитися, знаходити правильну форму звернення до іншої людини; зазвичай вона пов'язана з такими навичками, як володіння жестикуляцією, доречністю і мімікою, виразністю інтонацій і поз. Контактність – специфічна соціальна навичка, в основі якої лежить природна товариськість. Це здатність вступати в психологічний контакт, формувати в ході взаємодії довірчі відносини, засновані на згоді і взаємному прийнятті; здатність, забезпечена володінням навичками і вміннями спілкування і саморегуляції.

Названі вище комунікативні характеристики необхідні для досягнення професіоналізму, оскільки всі вони є компонентами міжособистісної комунікації у майбутніх фахівців соціальної сфери, що сприяють розвитку міжособистісної комунікації. Слід зазначити, що соціальний працівник або психолог, крім професійних знань і умінь, повинен володіти комунікативною компетентністю, комунікативними вміннями й навичками, комунікативно-мовленнєвою активністю для досягнення успіху в майбутній професійній діяльності. Відповідно, комунікативні вміння у майбутніх фахівців соціальної сфери, що сприяють розвитку міжособистісної комунікації, є головним регулятивним компонентом підсистеми професіоналізму діяльності, що матеріалізує професійні знання, закладені в професійній компетентності.

Крім того, фахова підготовка майбутніх соціальних працівників і психологів має бути спрямована не тільки на формування у них почуття впевненості у своїх силах і можливостях – мотиваційну основу саморозвитку, а й на озброєння їх доступними внутрішніми засобами для такої роботи над собою – операційну основу самовдосконалення. Визначальним у питаннях професійного становлення майбутнього фахівця соціальної сфери, його внутрішньоособистісної перебудови є те, що його майбутня професійна діяльність розгортатиметься в складній системі відносин.

Таким чином, важливим результатом професійної підготовки є розвиток особистості майбутніх фахівців соціальної сфери, перш за все, розвиток міжособистісної комунікації, яку можна розглядати як одну з умов ціннісно-смысловой сфери здобувачів вищої освіти. На жаль, сьогодні недостатньо уваги приділяється комунікативним особливостям майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі фахової підготовки. Потребує уваги розробка і впровадження в освітній процес новітніх методів і технологій розвитку міжособистісної комунікації, зокрема, сценаріїв, рольових і ділових ігор, тренінгів розвитку міжособистісної комунікації, де першочерговими мають бути діалог, повідомлення, передача інформації, зворотний зв'язок.

Література

1. Данилевич Ю. О. Комунікативні навички та комунікативна компетентність, їх роль у здобутті освіти і формування комунікативних навичок упродовж професійної діяльності. *Медсестринство*. 2023. № 2. С. 56–65.
2. Зінорук А. Сутність поняття «комунікативні уміння». *Молодь і ринок*. 2022. № 3–4 (201–202). С. 196–201.
3. Канюк О. Професійні вимоги до майбутніх соціальних працівників. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 253–259.
4. Карпенко О. Професійні функції соціального працівника як складова професійної компетентності. С. 1–9. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/20/visnuk_4.pdf

Hanife Erdogan Yasarsoy

Doçent Doktor, Kastamonu Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksekokulu, Türkiye
h.erdogan@kastamonu.edu.tr

TÜRKİYE'DEKİ OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİNE GENEL BAKIŞ

Osmanlı modernleşme sürecinde, özellikle Tanzimat Dönemi'nde kadınların eğitim, sağlık ve ekonomik yaşamda daha görünür hale gelmesi yönünde ilk adımlar atılmış; bu yaklaşım II. Meşrutiyet yıllarında Kız Sanayi Mekteplerinin açılmasıyla kurumsal bir nitelik kazanmıştır [2]. Cumhuriyet döneminde ise bu çizginin devamı olarak 1945 yılında İstanbul Beyoğlu Refia Övüç Kız Teknik Olgunlaşma Enstitüsü kurulmuş ve kadınların mesleki eğitiminde yeni bir dönemin kapısı aralanmıştır. Bu kurum, kadınların geleneksel kültürü yaşatması, dünyadaki değişimleri takip etmesi ve üretkenliklerini geliştirmesi amacıyla faaliyete başlamış; “olgunlaşma” kavramı da meslekte uzmanlaşma ve yetkinleşmeyi simgelemiştir. 1958 yılında Ankara Olgunlaşma Enstitüsü'nün açılmasıyla birlikte bu kurumlar kurumsal kimliklerini güçlendirmiş ve günümüzde “olgunlaşma enstitüleri” adıyla bilinen yapıya kavuşmuştur. Başlangıçta Millî Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmet veren enstitüler, 2012 yılından itibaren Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'ne bağlanmış, bu süreçte kültürel mirasın korunması ve yenilikçi eğitim anlayışıyla yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlayan vizyoner kurumlar haline gelmiştir. Atölye sistemiyle çalışan enstitüler, yalnızca eğitim ve üretim kalitesiyle değil, aynı zamanda bölgesel koordinasyon ve Ar-Ge faaliyetleriyle de kültürel değerleri geleceğe taşıyan yaygın eğitim kurumları olarak